

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ҐРУНТІВ УКРАЇНИ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ОХОРОНА ҐРУНТІВ

**Спеціальний випуск
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«МОНІТОРИНГ ҐРУНТІВ. РЕАЛІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ»**

З нагоди 60-річчя агрохімічної служби України

КИЇВ-2024

якості (IV клас) та ґрунтів низької якості (VII клас) у XII турі обстежень не спостерігали. Суттєве збільшення площ ґрунтів середньої якості пов'язане з зменшенням загальної площі обстежень у XII турі порівняно з XI туром: з 9,23 тис. га до 6,66 тис. га та тим, що обстежувалися більш родючі ґрунти.

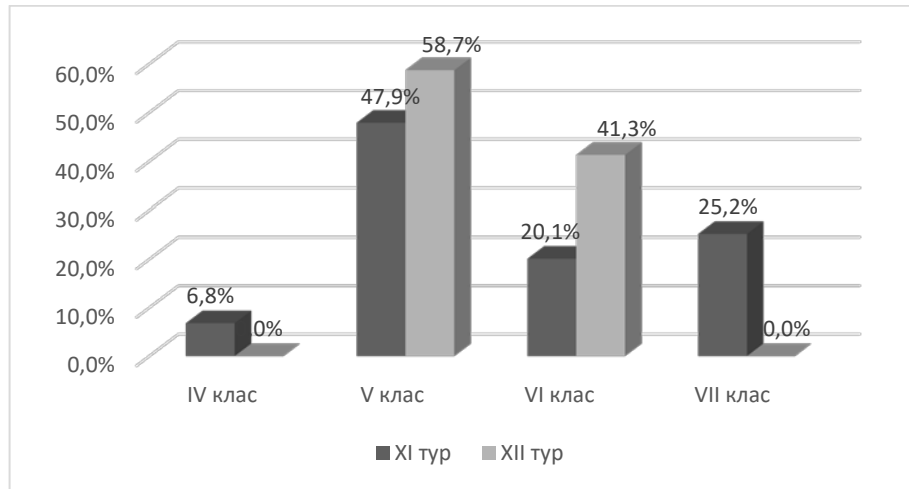

Рис. 4. Динаміка розподілу обстежених ґрунтів Герцаївської ОТГ Чернівецького р-ну в XI і XII турах обстежень

Отже, результатами обстеження встановлено, що серед земель сільськогосподарського призначення Глибоцької ОТГ Чернівецького району переважають ґрунти середньої якості з еколого-агрохімічним балом 53. Порівнюючи з попереднім туром обстежень, еколого-агрохімічний бал не змінився, хоча площа ґрунтів високої якості зростає. Серед земель сільськогосподарського призначення Герцаївської ОТГ Чернівецького району переважають ґрунти середньої якості. Порівнюючи з попереднім туром обстежень, середній бал якості збільшився з 49 до 52, що зумовлено обстеженням переважно ріллі та зменшенням частки сіножатей і пасовищ за обстежень.

УДК 332.3

АНАЛІЗ СТАНУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ КОДИМСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*М. Г. Сербов¹, д.е.н., професор, Г. В. Ляшенко², д.геогр.н., професор,
Н. В. Данілова¹, к.геогр.н., старший викладач, Д. О. Вакарчук¹, студент*

¹Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

²ННЦ «Інститут виноградарства та виноробства ім. В. Є. Таїрова»

*E-mail: serbov@odeku.edu.ua; lgy53@ukr.net; nataliadanilova0212@gmail.com;
dvakarcuk9@gmail.com*

Аналіз стану земельних ресурсів Кодимської територіальної громади (ТГ) Подільського району Одеської області свідчить про наявності суттєвих прорахунків

в існуючому використанні та охороні земель. Екстенсивне ведення сільськогосподарського виробництва, недотримання екологічних вимог землекористування, непродумана структура посівних площ та незбалансованість основних галузей землеробства, хронічна нестача мінеральних і органічних добрив, а також впроваджена система землеробства, яка базувалася на прямолінійно-прямокутній організації території, призвели до деградації ґрунтів та збіднення природних ресурсів. За дуже великих масштабів ерозійної деградації та необґрунтованого антропогенного навантаження на екосистему, повстає потреба як з економічної, так і з екологічної точки зору в оптимізації землекористування.

У Кодимській ТГ сільськогосподарські землі, як найважливіший елемент національного багатства та умов життя суспільства, становлять 67,01 % загальної площі. Така кількість земель сільського господарства повністю задовольняє потреби сільськогосподарського виробництва громади. Однак велика розораність її території призводить до масштабних процесів ерозії та порушує загальну екологічну рівновагу на місцевості. Основним способом збереження екологічної рівноваги території повинна бути трансформація розорених деградованих і малопродуктивних орних угідь у пасовища, сіножаті, а також заліснення еродованих схилів. Така трансформація також може стати одним із способів збільшення площі земель лісового фонду.

Нами проведено розрахунки таких показників як сільськогосподарська освоєння території, загальна розораність земель та розораність сільськогосподарських угідь, за допомогою яких можна охарактеризувати інтенсивність використання земельних ресурсів.

За ступенем сільськогосподарського освоєння землі прийнято поділяти на три групи: I — <60 %, II — 61—80 % і III — >80 %. Кодимська ТГ належить до другої групи: питома вага площ сільськогосподарських земель становить 65,4 %, а землі під сільськогосподарськими угіддями характеризуються високим рівнем розораності — 82,9 %. Високий рівень розораності земель зумовлений наявністю родючих ґрунтів і, як наслідок, інтенсивним аграрним виробництвом. Тому такий стан належить до екологічно нестійкого.

За розробленими А. М. Третяком Методичними рекомендаціями оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування виконано оцінку екологічної стабільності та антропогенного навантаження території.

Для земель Кодимської ТГ коефіцієнт екологічної стабільності становить 0,4, а коефіцієнт антропогенного навантаження — 3,89, що характеризує землекористування громади як екологічно слабо стійкого з підвищеним рівнем антропогенного навантаження.

Отже, загальний аналіз свідчить, що екологічна стабільність землекористування та рівень антропогенного навантаження залежать від функціонального використання земель та структури землекористування і чим більша частка землекористування, яка має негативний вплив на навколишнє природне середовище, тим вищий ступінь небезпеки землекористування.

УДК 631.445.41:631.95

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЧОРНОЗЕМІВ ТИПОВИХ ЗА УМОВ РІЗНОГО ПОСТАГРОГЕННОГО ВИКОРИСТАННЯ

Г. І. Кузьменко, О. К. Новосад, К. Б. Новосад, к.с.-г.н., доцент.

Харківський регіональний центр ДУ «Держґрунтохорона»

E-mail: kharkivrodurchist@ukr.net

Земля є найважливішим компонентом природних ресурсів, основою рослинного і тваринного світу, сховищем корисних копалин, виробничою базою для промисловості, населених пунктів і доріг, а також основним засобом виробництва в сільському господарстві. Тому раціональне землекористування є невід'ємною складовою комплексної системи освоєння та охорони природних ресурсів.

Метою досліджень було дослідити зміни агроєкологічних показників чорноземів типових глибоких важкосуглинкових постагрогенного (переложного та лісового) і агрогенного використання в умовах Харківської схилово-височинної області Середньоруської провінції Лісостепу України. Агроєкологічну оцінку чорноземів типових здійснювали за методикою бонітування А. І. Сірого.

Результати досліджень. Інтенсивне сільськогосподарське використання ґрунту призводить до суттєвих змін кількісних показників органічної речовини ґрунту. Запаси гумусу у ґрунтах агрогенного використання значно менші, ніж у ґрунтах постагрогенного використання, різниця може бути понад 10 %. Під агроценозами спостерігається різке зменшення кількості гумусу з глибиною по профілю, що є наслідком незворотних змін порушення зрівноваженої системи речовинно-енергетичних процесів, які пов'язані із відчуженням урожаю, боротьбою з небажаною рослинністю, оранкою, яка призводить до підвищеної мінералізації гумусу у верхніх орних шарах ґрунтів тощо.

Такі заходи, як залуження (передожні варіанти) та заліснення (штучні насадження дубу, берези, сосни, смереки) за 51—77 років призводять до збільшення запасів гумусу у чорноземах типових, тому є очевидним факт поліпшення показників родючості у варіантах постагрогенного використання.

Згідно з агроєкологічним бонітуванням за А. Сірим (рис. 1) ґрунти постагрогенного використання відносяться до другого — четвертого класів земель